

Миша Анђелковић*, Народни музеј Ужице
Miša Anđelković, National Museum Užice

О настојању државе да уреди поступак откупа појединих пољопривредних производа у раним послератним годинама : пример Пирота и околине

On the State's efforts to regulate the repurchase of certain agricultural products in the early post-war years : the example of Pirot and its surroundings

***Сажетак:** Након завршетка Другој светској рати формирана је нова југословенска држава са републиканским и социјалистичким уређењем по уједу на Совјетски Савез. Једна од мера послератне економске политике био је обавезни откуп пољопривредних производа, односно задуживање пољопривредних газдинстава да продају одређене количине пољопривредних производа држави по цени коју она одреди. Овај рад има циљ да прикаже како је држава настојала да уреди откуп појединих пољопривредних производа. У фокусу су уједињава доношена од виших органа да би средним и месним властима помогла у практичној реализацији спровођења откупа. За писање рада аутор се служио документацијом Историјској архиви у Пироту, новинским чланцима и објављеном литературом.*

***Кључне речи:** обавезни откуп пољопривредних производа, послератни период, народни одбори, Пирот*

***Abstract:** After the end of the Second World War, a new Yugoslav state was formed with a republican and socialist system modeled after the Soviet Union. One of the measures of the post-war economic policy was the mandatory repurchase of agricultural products, i.e. the obligation of agricultural farms to sell certain quantities of agricultural products to the state at a state-pre-*

* misa.mance1990@gmail.com

determined price. This work aims to show how the state tried to regulate the repurchase of certain agricultural products. The focus is on the instructions issued by higher authorities to help the county and local authorities in the practical implementation of the repurchase. To write the paper, the author used documentation from the Historical Archive of Pirot, newspaper articles and published literature.

Keywords: *mandatory purchase of agricultural products, post-war period, people's committees, Pirot*

УВОД

Обавезни откуп пољопривредних производа у Југославији после Другог светског рата је тема која није превише истраживана. Предвиђајући да ће бити проблема у реализацији откупа, државни органи су настојали да поступак спровођења обавезног откупа на неки начин уреде, пре свега одређеним уредбама и упутствима. Та настојања државе да уреди поступак откупа појединих пољопривредних производа у раним послератним годинама сагледавамо у сучељавању са често изреченим констатацијама да је послератни обавезни откуп извођен са много произвољности.

Иако се обавезним откупом није превише бавила, историографија је ипак дала неке оцене о тој државној мери у којој су негативне конотације доста присутне. Тако, на пример, Бранко Петрановић наводи да су крај рата и престанак реквизиције донели питање даљег снабдевања становништва, војске и индустрије пољопривредним производима. Колонизација и нова структура земљишног поседа довели су до тога да су тржни вишкови били у рукама индивидуалних произвођача. Одлучено је да се снабдевање градова и војске не сме препустити слободном тржишту па је уведен откуп као мера изразито административне природе. Општа економска политика Комунистичке партије Југославије (КПЈ) била је, у ствари, потпуна контрола привреде по совјетском моделу (Петрановић, 1988, стр. 101-102). Откуп се у пракси често сводио на принуду. Пољопривредни произвођачи нерадо су давали своје производе. Незадовољство сељака било је велико и због нереалних процена и ниских цена откупа. Поједине људе откуп је остављао без хране. Али власт се није хтела одрећи откупа, па је то доводило до кривичних санкција. С друге стране, виши пар-

тијски и државни органи су често критиковали запостављање политичке борбе и правне стране испуњавања обавеза (Петрановић, 1988, стр. 114-115).

Локална историја се слабо бавила питањем послератног отупа. У *Пиротском зборнику* који излази од 1968. године нема посебних чланака на ту тему. Код локалних публициста, тема откупа се ту и тамо појављује, али спорадично. У локалној публицистици пажњу би могле да завређују тзв. хронике села којих за све четири општине Пиротског округа (Пирот, Бабушница, Бела Паланка, Димитровград) има објављених већ неколико десетина и стално излазе нове. Њихови аутори су, скоро без изузетка, мештани тих села још од детињства, који су многе догађаје из недавне прошлости сами доживели, па и послератни откуп, или су могли да податке о њему опширно сазнају од својих рођака и комшија. Међутим, у већем броју тих књига послератни откуп се уопште не помиње или се помиње врло штуро, више да би се узгред указало на неке појединачне детаље током његовог спровођења. За период трајања социјалистичког система, до 1990. године, могло би да се претпостави да је узрок изостанка откупа у садржајима тих књига намера да се не замере политичкој власти, односно Савезу комуниста Југославије чије је руководство осмислило и са највише инстанце руководило откупом. Међутим, и у хроникама објављеним после урушавања социјализма (којих је сада већ и више него оних објављених пре 1990. године) ситуација је остала иста – послератни откуп се спомиње слабо или никако, иако страха од некакве политичке одмазде више не би требало да буде. У хроничи села Држина кратко се каже да је износ разрезаног откупа зависила „од имућног стања домаћинства, а понекад и од става или воље МНО¹. Ако се неко замерио члановима МНО, није био редак случај да се том домаћинству узме све жито и остали производи“ (Златковић, 2009, стр. 110). У хроничи лужничког села Радошевац откупу се прилази кратко и анегдотски – наводно, неки човек коме је син погинуо у партизанима вајкао се за време откупа што му син није преживео рат јер би онда постао неки руководилац, па би га правовремено обавештавао када ће да наиђе контрола, тј. комисија за откуп, да би могао да сакрије жито (Манић, 1996, стр. 92). У хроничи села

¹ МНО – месни народни одбор

Трњана послератном откупу је посвећено око пола стране. Наводи се да „кад се распоређивао план откупа за село, неки чланови комисије за откуп оптерећивали су поједина домаћинства већом количином из личне мржње, а ослобађали личне пријатеље. Због тога је долазило до ситуације да се насилним путем одузме сва пшеница неким домаћинствима, да се задуже месом иако немају стоку за клање“ (Виденовић, 1998, стр. 212). И у хроници села Понор текст о откупу је сасвим кратак, с тим да је поткрепљен сликама докумената везаним за откуп (Ђорђевић, 2001, стр. 58-61). Хроника белопаланачког села Бабин Кал је редак пример темељитијег приступа питању откупа. Сажето је представљено шта је био обавезни откуп, зашто је расписан, како је планиран и реализован. Текст је илустрован табелама. Поред сећања мештана, коришћени су архивски документи (из нишког Историјског архива), што је по питању послератног откупа скоро једини случај у хроникама села. И у овој књизи се говори о неправилностима у разрезивању откупа и о притисцима да се он изврши и када је био нереалан (Маринковић, 2003, стр. 427-431).

Чини се да је у науци и публицистици, па и у јавности уопште, у приличној мери присутан став да је откуп спровођен на волонтеристички начин. Зато смо одлучили да видимо какви су прописи и упутства пратили ову економску меру.

УРЕДБЕ, УПУТСТВА И ПЛАНОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОБАВЕЗНОГ ОТКУПА

Држава је обавезни откуп правно регулисала доношењем уредби од стране савезне Владе. Поред објављивања у *Службеном листу* Федеративне Народне Републике Југославије (ФНРЈ), уредбе су објављиване и у дневној штампи. Тако је, на пример, у листу *Борба*, органу КПЈ, објављена и Уредба о откупу житарица за економску 1948-49. годину коју је Влада ФНРЈ на челу са председником Владе Јосипом Брозом Титом, а на предлог министра трговине и снабдевања Јакова Блажевића, донела са циљем да се обавезним откупом обезбеди снабдевање хлебом радног становништва. То је значило да су земљорадници, сељачке радне задруге и државна пољопривредна имања били дужни продати држави одређену ко-

личину пшенице, ражи, кукуруза, јечма, овса и других житарица по ценама које буде одредила Влада ФНРЈ. Било је одређено да се овлашћеним откупним предузећима обавезно морају предати целокупни ушур од вршалица, млински ушур, манипулативни вишкови млинова, ушур од круњача и крупара, као и оне житарице које машинско-тракторске станице и станице за чишћење семена примају као накнаду у натури за њихове услуге (Уредба о откупу житарица у економској 1948-49. години. *Борба*, 3. јун 1948, стр. 1).

Земљорадници и сељачке радне задруге могли су држави продавати и онај део житарица који би им остао под прописаним условима. Заузврат, имали су могућност да добију један део новца, док би за један део добили бонове за куповину индустријских производа по нижим јединственим ценама. Пољопривредна газдинства су могла пре жетве и бербе унапред закључивати уговоре о продаји својих житарица и тиме би стекли право добијања аванса у висини до 40% вредности уговорене количине житарица у готовини, чековима или боновима. Такви уговори о продаји названи контрахирање вршили би се по државним ценама увећаним за 25%. Према Уредби, сва пољопривредна газдинства на којима је површина обрадивог земљишта била мања од 2 ха, била су ослобођена обавезног откупа житарица (Уредба о откупу житарица у економској 1948-49. години. *Борба*, 3. јун 1948, стр. 1).

Количине и врсте житарица које су биле обухваћене обавезним откупом биле су одређиване општедржавним планом који се доносио на предлог министра трговине и снабдевања и министра пољопривреде. План је водио рачуна о економској структури, условима и интензитету производње житарица у поједином срезу. План за сваки срез посебно доноси средњи извршни одбор, док месни народни одбор доноси за своје подручје и такође утврђује вишак жетвеног приноса сваког домаћинства појединачно, и то на начин да се од укупног приноса одбијају количине које су потребне за исхрану људи, сточну храну, као и за семе и вршу. Према Уредби, за исхрану чланова домаћинства било је потребно 250 кг белог жита или 300 кг кукуруза, за сточну исхрану 800 кг кукуруза или овса за радног коња, до 360 кг кукуруза за радно говече и краву музару и до 350 кг кукуруза за свињу. За семе је било предвиђено до 200 кг белих житарица и до 40 кг кукуруза по једном хектару засејане

површине (Уредба о откупу житарица у економској 1948-49. години. *Борба*, 3. јун 1948, стр. 1).

Количине које је месни народни одбор одређивао за откуп биле су изражене у процентима, а домаћинства су била подељена по величини обрадиве површине. То је значило да су домаћинства површине 2-3 ха давала 10-20% од вишка жетвеног приноса, 3-5 ха – 15-25%, 5-8 ха – 25-40%, 8-10 ха – 40-45%, док су домаћинства са површином преко 10 ха продавала држави 68-85% вишка жетвеног приноса. Утврђивање обавезних испорука вршио је извршни одбор месног народног одбора на својој седници, а такође је и састављао списак газдинстава са количином житарица предвиђеном за обавезни откуп. Ови спискови су били прегледавани и одобравани од стране средског извршног одбора. Месни народни одбор је издавао земљорадницима писмено решење о задуживању, то јест о обавезном откупу у коме је била одређена количина житарица и рок за испоруку (прилог I на крају рада). Државна пољопривредна добра била су у обавези да све своје вишкове житарица продају држави (Уредба о откупу житарица у економској 1948-49. години. *Борба*, 3. јун 1948, стр. 1).

Биле су прописане и казнене одредбе у виду новчане казне од 50.000 динара или поправног рада у трајању од 3 месеца за лица која без разлога не изврше обавезу откупа, или су у могућности а не изврше обавезу откупа у одређено време, затим ако скривају житарице, дају нетачне податке или ако својом кривицом не изврше уговор о продаји житарица (Уредба о откупу житарица у економској 1948-49. години. *Борба*, 3. јун 1948, стр. 1).

У штампи су објављиване уредбе о обавезном откупу и других пољопривредних производа, на пример у *Борби* од 16. октобра 1949. године, на истој, петој страни објављена је и Уредба о откупу житарица у економској 1950-51. години и Уредба о обавезном откупу стоке и свиња у 1950. години. Независно од тога о ком пољопривредном производу се ради, интенција у свим уредбама је иста – обавезати пољопривредне произвођаче да један део своје производње продају држави по ценама које је она одредила.

Међутим, уредбе нису биле једини документи који су се односили на обавезни откуп. То се често најављивало и у самим уредбама, на пример у оној о откупу житарица у економској 1948-49.

години, у члану 20. стоји: „Министар трговине и снабдевања народне републике у споразуму са председником владе народне републике издаће детаљна упутства среским извршним одборима о начину разраде плана на месне народне одборе, о пружању помоћи месним народним одборима, о смерницама којима ће се руководити месни народни одбори при задуживању газдинстава...“ (Уредба о откупу житарица у економској 1948-49. години. *Борба*, 3. јун 1948, стр. 1). Тих упутстава, смерница и планова било је већи број, за различите пољопривредне производе. За разлику од уредби, до чијих је комплетних садржаја могло да се дође на сваком новинском киоску, на поменуте пратеће документе често је стављана ознака Пов. (поверљиво). С њима су у потпуности били упознавани државни функционери и руководства сеоских и месних народних одбора. Текстурално ћемо представити Упутство за рашчлањавање среских и месних планова откупа житарица за економску 1950/51. годину² (Историјски архив Пирот – ИАП, фонд Народни одбор среза Пирот, кутија 41 – Народни одбор среза нишавског – Пирот 1950, фасц. Поверљива акта 409-499, 461).

Одабрали смо за текстуални приказ баш овај документ зато што се односи на најважнију групу пољопривредних производа – житарице и што, на неки начин, представља парадигму за такав тип документа. Усвојило га је Одељење за планирање откупа Министарства државних набавки Народне Републике Србије документом Пов. бр. 1597 од 3. марта 1950. године. Упутство има више од тринаест густо куцаних страница. На последњој страници примерка, службеник Народног одбора среза нишавског Јован Костић руком је дописао напомену да је 15. априла 1950. Упутство достављено месним народним одборима у свим пиротским селима (прилози II и III).

Како се наводи на почетку Упутства, раније је било предвиђено да се повећа производња бољом и правовременом обрадом земље. С тим у вези је Министарство државних набавки доставило планове откупа житарица и припремило све у вези са роковима око обавезног задуживања произвођача пре сетве. Упутство је донето

² У документу на једном месту пише 1950/50 што је вероватно словна грешка. Напомена аутора.

након тога због промена и новог плана сетве, исправљајући планове откупа према тим новим плановима сетве.

У делу „Рашчлањавање среских планова откупа житарица“ може се видети да су се за годину 1949/50.³ учавале две крајности у рашчлањавању планова откупа житарица на месне народне одборе. У неким среским народним одборима планови месних народних одбора утврђивани су једино на основу искустава, а без неког планирања те не држећи се никаквог метода. Други су, пак, без проверавања и упоређивања и без коришћења дотадашњих искустава, план откупа давали онако како им је показивао обрачун. Оба ова случаја била су погрешна, а са собом су носила могућност неправилног оптерећивања и несразмерних планова месних народних одбора. Посебна пажња била је везана за механичко рашчлањавање среског плана.

Остварење среског плана откупа житарица зависило је од његовог правилног рашчлањавања на месне народне одборе. То је значило да је сваки месни народни одбор требало да добије план према својим могућностима, да не би дошло до подбацивања у остварењу откупа. То би значило да ће се други месни одбори задужити мање него што су њихове могућности, што ће у коначном исходу довести до неиспуњења планова. Све то би могло довести и до политичких потешкоћа у срезу, до непоштовања одлука Владе и Министарства док би се земљорадничка газдинства задужила више него што би могла произвести. Све то би могло довести до политичког незадовољства.

Да не би дошло до оваквих ситуација, уредбом је било одређено да планове откупа месних народних одбора утврђује извршни одбор среског народног одбора. То је у пракси значило да извршни одбор доноси одлуке на основу припремљеног сагласног предлога планова месног народног одбора који су донети од стране повереништава државних набавки, повереништва пољопривреде и планске комисије. Планове је требало радити систематски, обрадом тржних вишкова, те утврђивањем планова откупа, узимајући у обзир све околности које могу утицати на висину плана сваког одбора. То је значило да мора бити остварена пуна сарадња у планирању, производњи и откупу.

³ У документу је коришћен израз „прошла година“, напомена аутора.

Требало је утврдити планове сетве, остварења јесење и планирање пролећне сетве за сваки одбор, увек имајући у виду просечни принос који се мора што прецизније одредити, јер од њега углавном и зависи висина плана. То је значило да се мора имати у виду квалитет и начин обраде земљишта. Увек треба искључити из газдинства површину нула категорије, јер се она не задужује. Уколико се не може тада утврдити површина нула категорије земљишта, онда се користе рекапитулације из предходних година.

Приликом утврђивања потреба произвођача користио се план за годину 1949/50, док би добијени тржни вишак требало више тражити у оним народним одборима са крупнијим газдинствима. Чак и када је све добро одмерено, треба поново проверити рачунски резултат, упоредити га са резултатима предходних година, па тек тада донети план о сваком месном народном одбору посебно, имајући у виду ситуацију у сваком месном одбору.

Планови откупа месних народних одбора требају се утврдити методом биланса производње и сопствених потреба произвођача, што би значило проналаском тржних вишкова. Код оних месних народних одбора са дефицитарним газдинствима где нема показатеља тржних вишкова, план откупа биће утврђен на основу познавања прилика и искустава из ранијих година. Овде је такође предложено да сваки резултат буде проверен.

Било је важно најпре утврдити план откупа, тачније количину коју су сељачке радне задруге и локална државна имања у обавези предати. Овде треба истаћи да су обласна, покрајинска и републичка имања изузета из среских планова, док економије сељачких радних задруга нису имале обавезу откупа. Након установљавања количине, одређује се израчунавање производње, вишка и планова откупа приватног сектора по месним народним одборима.

Када је реч о томе како треба утврдити план једног месног народног одбора, на почетку је дат пример да је Повереништво државних набавки среског народног одбора у Богатићу добило план откупа житарица за 1950/51. годину, те ће се одмах повезати са Повереништом пољопривреде и Планском комисијом, па ће се из сва три ресора формирати група људи која ће обавити планирање откупа, односно припремиће предлоге планова откупа по месним народним одборима.

Када је реч о начину утврђивања површине под житарицама, пољопривредно повереништво има евиденцију засејаних површина јесење сетве, као и план пролећне сетве по месним народним одборима. Те површине треба проверити код месних народних одбора. Треба утврдити којим подацима располаже сваки месни одбор, начин прикупљања података остварења јесење сетве, као и утврђивање засејаних површина. Након тога треба видети да ли се уклапа план пролећне сетве (кога су добили месни одбори) са укупним фондом засејаних површина, као и то да ли ће на територији сваког месног народног одбора на пролеће моћи да се засеју површине житарица по плану. Треба установити које површине опадају на задружни сектор, а које на приватни или државни. То се лако може утврдити из планова производње, као и увидом на лицу места да ли постоји промена у плану сетве. Неопходно је утврдити и газдинства нула категорије која не врше задужења. Уколико је од јесени до пролећа дошло до промена у структури поседа сељачке радне задруге уласком нових газдинстава, оне се морају имати у виду приликом одређивања површина нула категорије и извршења одговарајућих исправки. Такође треба утврдити појединачно за сваки месни одбор оне површине које поседују или обрађују становници једног месног одбора на подручју другог и у таквим случајевима доћи ће до промене површина месних народних одбора. Треба на крају утврдити просечан принос за сваки месни народни одбор посебно.

Иако повереништво пољопривреде има план о приносу за ту годину, он се мора проверити и након тога се доноси одлука да ли се он примењује као коначан или ће се за неке одборе утврђивати други принос. Повереништво пољопривреде, планска комисија, статистички уред и повереништво државних набавки на основу упоређивања података из предходних година, а по правилу, одређују просечни принос који је остварен у средње доброј жетви. Укупан принос, односно производња житарица, утврђује се посебно за сваку врсту множењем површина које су установљене и просечних приноса за сваки одбор посебно.

Потребе газдинства се обрачунавају посебно за пшеницу и раж, а посебно за кукуруз. Установљава се број чланова породице, бројно стање стоке које се дели на радна, музна и приплодна грла

(коњи, говеда и приплодне свиње). Ове податке група узима од старих, осим за стоку која се узима из нових пописа, водећи рачуна о евентуалном уласку газдинстава у сељачке радне задруге, јер је то са собом носило умањење броја чланова породице и бројног стања стоке. Евиденцију о томе има повереништво пољопривреде, као и свака сељачка радна задруга.

Када се утврди бројно стање људи и стоке, сопствене потребе произвођача пшенице и кукуруза за исхрану људи и стоке рачунају се множењем са прошлогодишњим количинама по једном члану или грлу стоке. Множењем сетвених површина са количинама по једном хектару добија се количина потребна за семе, као и количина ујма. Сабирањем тих резултата добија се укупна потреба произвођача.

Калкулативни тржни вишкови житарица утврђују се за сваки месни народни одбор посебно одузимањем потреба од производње, али тек након проверавања и упоређивања са откупом и из ранијих година и упоређивањем са другим месним одборима. Тако ће бити утврђено који месни одбори имају вишкова за откуп у односу на прошлу годину, који не показују било коју промену и који су у дефициту, односно који имају мањкове и где су потребе веће од произведеног. У том случају, вишкови се подмирују од вишка осталих газдинстава који су у саставу тог месног народног одбора. Приликом процењивања могућности откупа који одступа од прошле године, треба проверити да ли су засејане исте површине у односу на прошлу годину, да ли је принос био исти, те да ли је неки део месног одбора страдао од неке елементарне непогоде (град и слично). Тек након што заврши са свим проверавањима, група ће захватити тржне вишкове и то на тај начин што ће више захватити вишкове код оних месних народних одбора који имају крупнија газдинства.

Приликом задуживања газдинстава важно је да се сваком од њих прилази индивидуално, израчунавањем његове производње, потреба, тржног вишка и задужења, а никако обрачунавањем норми према хектару, унапред утврђеном висином обавезе, проценом „од ока“, апстрактне економске моћи, на основу раније неизвршених обавеза или уколико је од месног одбора проглашено газдинством које треба раскулачити. Тито је у својим говорима истицао

да се никако не сме дозволити да једном произвођачу остане превише, а другом премало. То је значило да се план месног одбора не сме разбијати на газдинства да би се остварио, већ треба кроз појединачно задуживање сваког газдинства посебно доћи до плана, да не би дошло до механичког задуживања. То механичко задуживање би значило да подешавање плана који би се по сваку цену остварио води изједначавању просечних приноса газдинстава, а оно води шаблонском задуживању. Овакав рад, ипак, не сме довести до друге крајности где би се утврђивали ниски просечни приноси, где се не би радило на тачном утврђивању површина сваког газдинства, јер би и овакав рад довео до шаблонског и механичког задуживања, где чак не би дошло ни до испуњења плана при откупу, а то је главни циљ. Зато је обавезно за свако газдинство утврђивање његове производње и потреба, па се тек затим узима задужење сходно томе да ли је газдинство крупније или ситније.

Приликом утврђивања производње газдинства, прво се проверава она површина која се мора зесејати на пролеће, тачније површина под житарицама, а о томе постоји евиденција у месном народном одбору. Задужења за сетву су дата произвођачима, а при давању плана сетве сваком газдинству има се у виду величина обрадиве површине да не би дошло до тога да газдинство добије већи план сетве у односу на његов укупни фонд сетвених површина.

Утврђивање приноса газдинства врши се по парцелама и њивама, имајући у виду квалитет земљишта сваке парцеле посебно, начина и могућности обраде, алата који је коришћен приликом обраде земљишта, запреге, ђубрива и радне снаге. Мора се водити рачуна да не долази до спекулација, саботажа и лошег обрађивања земље да би се држави дало што мање приноса. Уколико постоји могућност добијања већег приноса, треба и рачунати бољи принос, пазити при томе шаблонски не давати веће приносе крупнијим газдинствима, већ се принос одређује на основу тога колико газдинство може остварити принос у средње доброј години са благовременим обрађивањем. То значи да код утврђивања приноса треба ићи за оним што свака поједина парцела односно њива може дати⁴. Потискивање и ограничавање капиталистичких елемената треба спроводити у већем захватању вишкова, а не вештачким по-

⁴ Текст је истакнут у документу, напомена аутора.

већањем приноса јер би то довело до кршења Уредбе и неостварења плана.

Одузимањем потреба од производње газдинства долази се до обрачунског тржног вишка, односно обавезе задужења (откупа). Потреба се утврђује узимањем оних количина по члану, односно грлу стоке, по хектару за семе и ујам са којим се рачунало прошле године. Узимањем вишка у већем проценту код већих газдинстава и у мањем проценту код мањих, долази се до обавезе откупа. Приликом одређивања производње, потреба и вишкова, може се ићи и изнад обрачунске обавезе, али само у разумним границама да би газдинство испунило своју обавезу. У случају преоријентације површине газдинства на друге културе које не спадају у обавезни откуп, тј. смањивања због избегавања обавеза према држави, висина обавеза се том газдинству одређује на основу упоређивања са другим газдинствима са истом обрадивом површином, квалитетом, могућношћу производње и прилично истом економском снагом, имајући у виду да обавеза буде таква да је газдинство у стању извршити је. Одређивање норме испоруке по хектару обрадиве површине врши се сабирањем свих вишкова свих врста житарица (пшеница, раж, јечам, оvas, кукуруз) и поделом са обрадивом површином.

Практично, у сваком месном народном одбору од јесени постоји комисија за задуживање произвођача обавезном испоруком житарица. Та месна комисија има следеће задатке: утврђивање газдинстава са површином већом од 2 хектара која су у обавези испоруке житарица (газдинства до 2 хектара нису у обавези откупа); утврђивање укупне обрадиве површине свих газдинстава која су у обавези откупа и разврставање према величини земљишта; утврђивање за свако газдинство површине под виноградима, воћњацима, индустријским биљем, житарицама и другим културама; испитивање вођења ранијих евиденција о засејаним површинама сваког газдинства; утврђивање стварне површине засејаних земљишта, с тим да се притом обрати пажња на газдинства која обрађују туђу земљу, газдинства која имају земљу на подручју суседних месних народних добара и евидентирање површина чији власник живи на територији другог месног одбора и све ове податке доставити месним народним одборима; комисија мора обратити пажњу на еле-

менте и услове који доносе принос. Ту се опет мора водити рачуна о површини газдинства под житарицама, квалитету земљишта, могућности и начину обраде земљишта, ђубрењу, коришћењу за прежне стоке и броја људи који су радили на газдинству. Утврђивање просечног приноса врши се упоређивањем приноса добре и средње добре године; затим комисија утврђује сопствене потребе газдинства обрачунавањем количине потребне за семе, ујам, људску и сточну исхрану само за број чланова тог газдинства. Код исхране стоке при обрачунавању оставља се само за радна, музна и приплодна грла, док се за исхрану чланова газдинства, стоке, за тов, семе и ујам за вршу обрачунава на основу прошлогодишњих норми. У случају задуживања овса и јечма производња се утврђује као и код пшенице и кукуруза. Од производње се одбија семе и ујам, па се затим утврђује висина задужења у овсу и јечму, али водећи рачуна да газдинству остане за исхрану стоке (приплодних свиња и коза). Висина откупа зависи од месног плана, а по правилу задужење је сразмерно према производњи. Након утврђивања висине задужења, комисија ће га сабрати са семеном и ујмом и одбити од производње. Тако добијена количина јечма и овса која преостаје газдинству узима се у обзир приликом одређивања обавеза у кукурузу, јер ће их то газдинство за толико подмирити овсом и јечмом. Одузимањем потреба од производње, комисија утврђује вишак сваког газдинства за сваку житарицу посебно.

Овим се добио обрачунски вишак и он не представља обавезу домаћинства. Код крупнијих газдинстава узима се до 95%, док код ситнијих може и мање, али никако испод 60%. Комисија сабирањем овако добијених обрачунских обавеза ових врста житарица утврђује укупну количину коју ће поделити са обрадивом површином газдинства. Тиме се добија калкулативна норма испоруке по хектару обрадиве површине која се упоређује са прописаним нормама Уредбе да би се утврдило да ли одговара категорији којој газдинство припада. Ову норму, по правилу, комисија упоређује са нормом другог газдинства исте површине, једнаког квалитета и могућности обраде и производње. У случају да је откуп виши или нижи, одлучиће се да ли ће и откуп бити у висини обрачунате обавезе, или ће бити виши или нижи. Комисија може дати неком газдинству веће задужење од обрачунатог у неким ситуацијама,

али, по правилу, обавеза откупа треба бити толика да је газдинство у стању да је изврши.

Наредбом Савезног министра пољопривреде требала је бити извршена ревизија привредних планова сељачких радних задруга, а то значи уједно и ревизију количине коју задруге требају предати држави. Ту је било неопходно све планове прегледати поново. Било је случајева када су задруге планирале веће количине за откуп у односу на њихове могућности, а било је и супротних случајева, а то би се лоше одразило на план откупа среза у целини. Зато је требало прво утврдити количине коју су задруге требале предати у целини, па да се након тога оне деле на среске и месне планове. И у овом случају се примењује утврђивање површине као код приватног сектора. Потребне сељачких радних задруга обрачунавају се према прошлогодишњим нормама за семе по хектару, по плану за исхрану људи и за стоку по грлу. Једини изузетак се чини код остављања количине за исхрану задружних свиња, за које ће се обрачунавати по 200 килограма, а не по 100 као предходне године. Поред тога оставиће се и количине за семе и 7% за резервне задружне фондове. Такође, потребе исхране стоке и това на окућницама чланова сељачких радних задруга биће обрачунате према решењу министара трговине и снабдевања и пољопривреде број 29449 од 21. новембра 1949. године, по којој се одваја 700 килограма по једном учлањеном газдинству у задрузи. Након одбијања свих укупних потреба од производње добија се вишак сваке задруге посебно. Вишак из задруге не треба узимати у потпуности, већ јој на слободно располагање треба оставити од 10 до 30%. Обавезе економија општих земљорадничких задруга треба одређивати исто као и за сељачке радне задруге.

Пре рашчлањивања среског плана на месне народне одборе треба утврдити количине житарица које ће државна локална имања испоручити у централни фонд. По правилу, та имања су у обавези да откупном предузећу продају сву количину житарице коју су произвеле након што се одбије семе које је потребно за следећу годину и ујам. Количина се утврђује из планова производње, а раније се проверава да ли је производња добро планирана. Срески план обухвата откуп само са приватног и задружног сектора и оних имања која су под административно-оперативним руковод-

ством среског или градског народног одбора. Количине које ће се добити од обласних, покрајинских и републичких имања нису део среског плана, док економије државних привредних предузећа нису у обавези откупа.

Среска комисија за откуп житарица обавља сав посао око рашчлањавања среског плана, спровођења задуживања и издавања решења о откупу. Ову комисију основану 1949. године чине повереник државних набавки као руководиоца, затим повереник пољопривреде, председник планске комисије и још неколико људи за које није наведена функција. Сваки члан који изађе из комисије мора бити замењен другим. Рашчлањавање среског плана врши се под непосредним руководством комисије, која има увид у рад месних комисија, одржава рокове и прати свакодневно како се одвија задуживање сваког газдинства појединачно. Чланови комисије обилазе месне народне одборе и помажу им у раду, а све у циљу испуњавања Уредбе. Месна комисија се бави задуживањем и издавањем решења у месном народном одбору. Ову комисију чине председник или секретар месног народног одбора, одговорни одборник за откуп, за пољопривреду, затим активисти Народног фронта и осталих месних организација. У центру среза треба одржати семинар на коме ће се среска и месне комисије упознати са целим планом откупа. Семинару морају присуствовати сви чланови свих комисија.

Цео план откупа мора бити добро политички припремљен са учешћем најбољих политичких активиста. На конференцијама треба људима објаснити колики је месни план задуживања житарица, те да ће висина откупа бити таква да ће свако газдинство моћи испунити своју обавезу. У својим говорима Тито је изјављивао да народ мора сам бити контролор, да морају сви бити нагнани у извршење откупа, те да сам народ каже да ли је неко за државне послове опорезован мање или више. Потребно је на видном месту истаћи спискове задужења како сваког газдинства појединачно, тако и свих чланова укључених у план откупа. Ту се мисли и на чланове владајуће Партије. Учешће Народног фронта требало би да умањи неправилности и тешкоће приликом извршења откупа. Такође је било веома битно да се развије политички рад на разјашњавању народу које су потребе државе, а то је значило да се на-

род упозна са тешкоћама око снабдевања пољопривредним производима оних људи који се не баве пољопривредом, те да сељаштво повећањем своје производње и продавањем вишкова држави олакшава те тешкоће и на тај начин доприноси како развоју земље, тако и бољем животу свих људи. На крају је написано да предизборна кампања не сме бити препрека за политичку припрему, већ се она треба искористити за обављање откупа. Документ је потписао министар Државних набавки НР Србије (ИАП, фонд Народни одбор среза Пирот, кутија 41 – Народни одбор среза нишавског – Пирот 1950, фасц. Поверљива акта 409-499, 461).

Даћемо и краћи приказ плана откупа, као и упутства за откуп вуне – сточарског производа који је био карактеристичан за пиротски крај (прилози IV и V). Да би се извршило снабдевање индустрије потребним сировинама на основу општедржавног плана, Влада НР Србије утврдила је републички план према коме је на територији пиротског среза за 1950. годину требало откупити укупно 769 килограма непране вуне од приватног сектора. Предузеће за откуп коже и вуне „Котекс“ из Пирота требало је, према плану, да изврши откуп преко својих откупних станица, односно земљорадничких задруга на територији пиротског среза. У циљу извршења откупа вуне у законски предвиђеном року, односно 10 дана после завршетка стриже (шишања оваца), било је потребно да месни народни одбор формира штаб за откуп вуне истовремено са комисијом за рашчлањивање планова и задуживања домаћинства. На тај начин би били у току са задацима које су требали испунити, односно по завршетку издавања решења произвођачима преузимали би задатак од комисије. У штабу за откуп вуне као руководилац би требало да буде постављен председник или секретар месног народног одбора, члан одбора који одговара за откуп, као и неко од чланова одбора, Народног фронта и других тадашњих масовних организација. Имајући у виду чињеницу да је у време када је донет овај документ шишање оваца већ било почело, неопходно је било што пре извршити задуживање домаћинства и издавање решења о обавезном откупу вуне. Уколико би произвођачи добили раније та решења, то би значило да се и извршење плана, односно откуп вуне може раније завршити. У складу са тим Министарство је утврдило рокове до којих се задатак мора извршити. Документ

су потписали као планер Јован Костић и као повереник државних набавки Часлав Пејчић (План откупа вуне за 1950. год, ИАП, фонд МНО Срећковац, кутија 3, фасц. Сумарни преглед плана откупа, Срески Народни Одбор – повереништво државних набавки – Пов. бр. 21, 9. V 1950).

План за откуп вуне пратило је и упутство о откупу вуне у циљу правилне примене Уредбе о откупу вуне у 1950. години и пружању помоћи и објашњења органима власти о рашчлањивању плана откупа и одређивања обавезне испоруке вуне за 1950. годину (ИАП, фонд МНО Срећковац, кутија 3, фасц. Сумарни преглед плана откупа, Срески народни одбор, Повереништво држ. набавки Пов. бр. 623, 11. маја 1950). Било је потребно у месном народном одбору формирати комисију за задужење домаћинстава. У тој комисији улазе председник или секретар месног народног одбора који је одређен за руководиоца комисије, затим члан одбора који одговара по откупу и одређен број чланова Партије, активисти Народног фронта и представници других политичких организација. Уколико је месни народни одбор велики или га чине више села, потребно је формирати подкомисије које ће радити по наређењима месне комисије. Месне комисије су дужне да направе спискове са бројним стањем оваца користећи тадашњи попис оваца који ће бити обезбеђен од стране среског народног одбора. У списак који је месна комисија дужна направити треба уписати сва домаћинства, укључујући и чланове сељачке радне задруге, без обзира да ли ће она бити укључена у обавезни откуп вуне или не. То је било неопходно урадити због принципа да се ниједно домаћинство унапред не сме ослободити обавезног откупа вуне.

Када су спискови готови, прелази се на задуживање домаћинстава. Члан 9. Уредбе о откупу вуне предвиђао је да се чланови сељачке радне задруге који држе више оваца на окућници од дозвољеног броја по задружним правилима, задужују обавезном испоруком вуне и то на вишак оваца. То је значило да су ти људи у обавези задуживања обавезне продаје вуне, као и приватна домаћинства, само на онај број оваца изнад дозвољеног броја. Код утврђивања висине откупа, месна комисија мора имати у виду расу оваца, економску снагу и број чланова сваког домаћинства посебно, као и потребу за вуном тог домаћинства. На основу свега

овога доноси се одлука о висини обавезног откупа за свако домаћинство посебно. Обавезном испоруком вуне могу се ослободити она домаћинства код којих је производња вуне мања од 2 килограма. Она која остварују производњу већу од 2 килограма вуне треба задуживати, али тако да се ниједно домаћинство не задужи мање од 1 килограма обавезне продаје. Месни народни одбор саставља списак домаћинстава која су ослобођена задуживања и са образложењем тај предлог подноси на разматрање среском народном одбору. При утврђивању задужења сваког домаћинства, поред расе оваца, економске снаге, броја чланова домаћинства и потребе за вуном, овде се води рачуна и о приносу вуне по једној овци и укупном приносу, о условима домаћинства за држање оваца, да ли је овчарство главни или споредни извор прихода домаћинства, или неке друге околности које могу утицати на висину обавеза, увек имајући у виду извршење плана. По правилу, већом количином треба задужити она домаћинства са већим бројем оваца или са бољим приносом по једној овци, а уједно да имају мањи број чланова и мање потребе домаћинства.

Када спискови буду завршени према обрасцу Министарства и одобрени од стране среског народног одбора, треба их истаћи на видном месту. Цео овај задатак мора бити добро политички припремљен. На зборовима треба рећи људима које су њихове обавезе и објаснити им да ће оне бити такве да се могу извршити. Такође је веома важно објаснити произвођачима да је држави вуна потребна, да је због задовољења потребе индустрије увоз вуне велики, да су због тога они дужни да помогну држави да би се растеретила увоза вуне. Веома је било важно говорити произвођачима да би извршење задатка доприносило изградњи социјализма и бољем животу радних људи (ИАП, фонд МНО Срећковац, кутија 3, фасц. Сумарни преглед плана откупа, Срески народни одбор, Повереништво држ. набавки Пов. бр. 623, 11. маја 1950).

У светлу презентованих упутстава, доста присутни наративи о неправилностима и неправдама приликом реализације откупа могу да се и другачије сагледавају. Узмимо као пример констатацију из хронике села Трњана, већ цитирану у овом раду, да се дешавало да се „одузме сва пшеница неким домаћинствима, да се задуже месом иако немају стоку за клање“ (Виденовић, 1998,

стр. 212). Када се ради о откупу жита, количина која је требала да се преда за конкретно домаћинство није се одређивала прегледом количина коју сељаци имају по амбарима и таванима, већ према површини земље којом то домаћинство располаже и просечном приносу који се од те земље добија. Као што се види и из презентоване Уредбе и из Упутства, домаћинства која су имала мање од 2 хектара земље уопште нису била задуживана за откуп, а онима са власништвом од преко 2 хектара количина обавезног откупа је одређивана по клизној скали – што је већа површина земље коју је домаћинство поседовало, већи је био и разрез откупа. Да се величина откупа одређивала према оствареном приносу, то би подстакло многа домаћинства на разна лукавства у прикривању праве количине добијених приноса тиме што би се жито чувало на два, па и на више места, а комисији која би требало да утврди принос показивано би само једно од тих места. Међутим, одређивање откупа према величини земље коју домаћинство поседује умногоме спречава та лукавства јер за разлику од жита, њиву је немогуће сакрити, не само што је има у катастарским књигама, већ је њено постојање и површину лако утврдити и на лицу места. Дакле, ако би се рекло да је неке изгребано све жито из амбара, то би можда могло да буде тако само на површини појавности, тј. да стварно јесте изгребано из амбара до кога је доведена комисија за откуп, али да је остало оно сакривено, док су чланови домаћинства могли да говоре да им је „све одузето“. Одређивање откупа према површини земље која се поседује отежава и друга лукавства, не само сакривање жита. Наиме, када би се откуп одређивао према оствареном приносу житарица, домаћинство би на некој парцели могло да одустане да сеје житарице, већ да посеје тј. посади неку културу која не подлеже откупу. Пошто не би било приноса житарица, не би било ни откупа, а после убирања те неке друге културе, принос од ње би могао да се прода на пијаци. Избегавање откупа би могло да се учини и једноставно тако што се њива уопште не засеје ничим, већ се пусти да на њој расте коров, јер и тада не би било приноса, па ни откупа. Његово одређивање не према оствареном просечном приносу већ према површини земље за обраду која се поседује, значајно смањује могућност таквих лукавстава. Ако је неко ко је таква лукавства ипак пробао, па је на

крају остао без својих резерви жита или је морао чак и да га купи да би измирио обавезу откупа, такође би могао да се представља као жртва неправде.

Аналогно описаној ситуацији за житом су и оне са обавезним откупом других пољопривредних производа. Пошто је у наведеном цитату из хронике села Трњана наведено да се дешавало да се нека домаћинства „задуже месом иако немају стоку за клање“ размотрићемо начин одређивања откупа свиња. Она је била регулисана уредбама о обавезном откупу стоке и свиња доношеним за одређене године. У таквој уредби која се односи на 1950. годину, у њеном члану 13 одређено је да домаћинства са мање од 3 хектара земље (а не са 2 као код житарица) немају обавезу да продају свиње у оквиру обавезног откупа, док она са преко 3 хектара имају ту обавезу и то по клизној скали зависно од величине обрадиве земље коју имају⁵ (Уредба о обавезном откупу стоке и свиња. *Борба*, 16. октобар 1949, стр. 5). Да је износ обавезе откупа утврђиван на основу затеченог броја свиња у обору од стране надлежне комисије, чланови домаћинства би били у могућности да чувањем дела стоке на другом месту лажно прикажу бројно стање своје стоке, па да тако имају и мању обавезу откупа. Такође би постојала могућност да неко једноставно одлучи да не чува свиње и тако избегне откуп, а да сточну храну са свог имања прода на тржишту, а затим купи месо од других људи. Међутим, одређивањем откупа према величини земље такву могућност чини слабо исплативом, јер су на крају морали да купе свињу да би одужили обавезу откупа. Није немогуће да су они који су према цитату из хронике Трњане били задужени обавезним откупом свиња, иако нису имали стоку за клање, можда припадали управо онима који су пробали наведено лукавство.

Више пута цитирана реченица из хронике Трњане да се дешавало да се „одузме сва пшеница неким домаћинствима, да се задуже месом иако немају стоку за клање“ може да указује на нешто што се односи и на писце хроника села – на њихово слабо знање о теми обавезног откупа. Дobar број писаца хроника се можда због тога одлучио да о томе уопште и не пише, док су се неки други одлучи-

⁵ Треба додати да је овако дефинисана одредба важила само за свињогојске рејоне.

ли на фрагментарно изношење само појединих детаља који, управо због своје фрагментарности, могу од истине више да удаљавају, него што приближавају.

Коментарисаћемо и неке делове упутстава који се налазе обично при њиховом крају и могу да прођу незапажено због њиховог евентуалног доживљавања као општег места. У презентованом Упутству за откуп житарица то је инсистирање да сељацима треба објашњавати да постоје тешкоће у снабдевању непољопривредног становништва пољопривредним производима, да су те тешкоће део општег развика те да продавањем својих вишкова држави сељаци олакшавају поменуте тешкоће и доприносе бољем животу свих радних људи. Сматрамо да се у писању оваквих реченица пошло од претпоставке о аутархичном духу сељаштва која није без основа. Сеоско домаћинство је било економски самодовољно, али та самодовољност се није ограничавала само на област производње. Сељаков свет чинила је његова фамилија и становници његовог села, плус још неколико околних села у којима је имао рођаке с којима се посећивао и то је било доминантно у његовој свести. Због тога осећај емпатије и солидарности са људима који су били даље од тог микрокосмоса није био велики, чак ни за исти друштвени слој – сељаке из других, удаљених крајева. Ако би се у промени такве свести користила само едукација, до ње би долазило релативно споро. Зато је ондашња власт одлучила да комбинује едукацију са државном принудом да један део пољопривредних производа мора да се прода држави по умереним ценама и тако допринесе стварању ситуације да се крене у брзу индустријализацију земље, што је био главни циљ власти.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Постојање не само законских уредби, већ и упутстава и планова обавезног откупа указује на настојање власти да се могуће неправде у разрезивању откупа сведу на минимум. Доследно се иде на решење да већи терет подносе домаћинства са јачим економским потенцијалом, а мањи терет – она са слабијим потенцијалом, док домаћинствима најслабијег материјалног стања обавезни откуп није ни разрезиван. Обавезни откуп је уведен када је у условима

још несанираних ратних разарања била угрожена исхрана градског становништва, као и да би се хранила војска. Наиме, убрзо после завршетка рата, односи са западним савезницима су се значајно охладили због карактера политичког система који је КПЈ стварала у Југославији, а додатно заоштравање са западним земљама изазвало је размимоилажење око тога коме треба да припадне тзв. Слободна територија Трста, Југославији или Италији. После 1948. и сукоба са Информбироом, Југославији је претила можда још већа опасност од инвазије са истока, из земаља совјетског блока. Због тога је Југословенска армија била бројна, служење редовног војног рока доста дуго, у неким родовима као што је морнарица трајало је и пуне три године. Тако бројну армију није требало само наоружати већ и хранити.

С друге стране, неправилности и неправде током практичне реализације обавезног откупа ипак су се дешавале. Неки закључци могу да се изводе само анализом садржаја доступних уредби, упуштава и планова за обавезни откуп, али би било комплетније и боље, пре закључивања, обавити додатна емпиријска истраживања о самој практичној реализацији откупа и то са два аспекта – историјског и социолошко-антрополошког. Истраживања са аспекта историјске науке могу се наставити трагањем за подацима о практичној реализацији откупа у документацији среских и месних народних одбора. Што се Пирота тиче, сачуване архивске грађе наведених органа тадашње власти има у солидном обиму. Међутим, пошто су у политичкој припреми и реализацији откупа активно учествовале и политичке организације, било би врло добро истражити и њихове архиве. Документација организација и органа Комунистичке партије Југославије са пиротског подручја постоји у пиротском Историјском архиву, с тим да за послератни период није комплетна јер се један део налази у Историјском архиву Србије. Поред КПЈ, у политичкој припреми откупа учествовао је и Народни фронт – трансмисија КПЈ за спровођење њене политике у оном већинском делу становништва које није било у чланству Партије. Нажалост, архива Народног фронта са пиротског подручја уништена је скоро у потпуности.

Друга грана истраживања, социолошко-антрополошка, могућа је јер још увек има не баш тако мало живих људи рођених три-

десетих и на почетку четрдесет година који су, додуше, за време постојања обавезног откупа били деца, али сигурно доста памте. Сеоска газдинства су у то време била економске јединице у којима су сви морали да привређују, па и деца, сходно својој снази. Стога им економска проблематика није била страна, а доста су могла да чују и од својих старијих. Истраживање не би требало да се своди на неструктуриране интервјуе, већ да се користи упитник у чијем састављању би могла да буду коришћена и сазнања из доступних уредби и упутстава за обавезни откуп (каква су и она представљена у овом нашем раду), чиме би се спречило казивачево лутање кроз материју, а у исто време подстакло његово сећање. Приликом трагања за казивачима било би добро да што равномерније буду заступљене све структуре сеоског становништва – и они који потичу из најимућнијих породица, и они из средње имућних, али и они из најсиромашнијих породица које су биле ослобођене продаје обавезног откупа држави. У избору казивача такође би се требало потрудити да међу њима буду и они из породица за које влада мишљење да су биле оштећене, али и из породица сеоских активиста који су спроводили откуп. У припреми упитника и самом извођењу разговора са казивачима била би врло корисна и примена сазнања из социјалне психологије, нарочито у разјашњавању појаве намерног чињења неправди у практичној реализацији откупа. Њега углавном нису спроводили људи са стране, већ мештани, комшије, па и рођаци оних који су заиста претрпели неке неправде. Не би било велико изненађење ако би резултати једног комплексног истраживања указало да узроци неправди које су се заиста догађале имају корен и у некој врсти социјалне патологије села као мале средине, а која може жилаво да опстаје у различитим друштвено-политичким системима.

НЕОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Историјски архив Пирот – ИАП, фонд Народни одбор среза Пирот; фонд Месног народног одбора [МНО] Срећковац

ЛИТЕРАТУРА

- Ђорђевић, Н. (2001). *Понор : хроника села*, Пирот, Музеј Понишавља.
- Манић, Д. (1996). *Радошевац : лужничко село*, Београд : САНУ, Одбор за проучавање села.
- Маринковић, Г. (2003). *Бабин Кал*, Пирот, Музеј Понишавља; Београд, Културно-просветна заједница Републике Србије.
- Petranović, V. (1988). *Istorija Jugoslavije : 1918-1988. Knjiga 3, Socijalistička Jugoslavija : 1945-1988*, Beograd, Nolit.
- Виденовић, П. (1998). *Трњана и њерњанска ошшћина*, Београд, Одбор САНУ за проучавање села, Културно-просветна заједница Републике Србије.
- Златковић, И. (2009). *Држина*, Ниш, Пунта.

ПРИЛОГ I

Решење о обавезном откупу сељака из пиротског села Чиниглавци Decision on the mandatory repurchase from peasants from the Pirot village of Činiglavci

(Историјски архив Пирот – ИАП, фонд МНО Срећковац, кутија 4,
укоричени блок решења)

НАРОДНА РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МЕСНИ НАРОДНИ ОДБОР

Број списка 19
16-1 1951 год.
Чиниглавци

На основу Уредбе о откупу пољопривредних производа у календарској 1952
и економској 1952/53 години Владе НР Србије, Месни народни одбор ~~донео је~~

Решење

по коме је Милош Милојевић из села Чиниглавци
кућни број 16-1

ОБАВЕЗАН ДА ПРОДА ОВЛАШЋЕНОМ ОТКУПНОМ ПРЕДУЗЕЋУ:

пшенице и ражи	<u>124</u>	кг
јечма	<u>124</u>	кг
овса	<u>1</u>	кг
кукуруза у зрну	<u>185</u>	кг
СВИХ ЖИТА	<u>309</u>	кг
МАСТИ	<u>309</u>	кг

Обавеза у масти има се извршити испоруком _____ ком. дебелих свиња.
Рок испоруке жита одредиће се после жетве односно бербе, а маст ~~одно-~~
сно дебеле свиње имају се испоручити по месецима како следа:

У месецу	Кг масти	Односно ком. дебелих свиња
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Норма испоруке по 1 ха: житарица 350 кг.
масти 350 кг.

Газдинство је разврстано у II категорију, јер поседује _____
153 ха обрадиве површине, од чега оранице 2, 16 ха. Основ ~~на~~
задужење — ораница по одбитку површина контрахираних за сетву индустриског
биља _____ ха — износи _____ ха.

Неизвршење обавезе у одређеном року повлачи за собом покретање кривич-
ног поступка.

Секретар, М. Милојевић Жиг М. Милојевић Претседник,
Решење примио _____

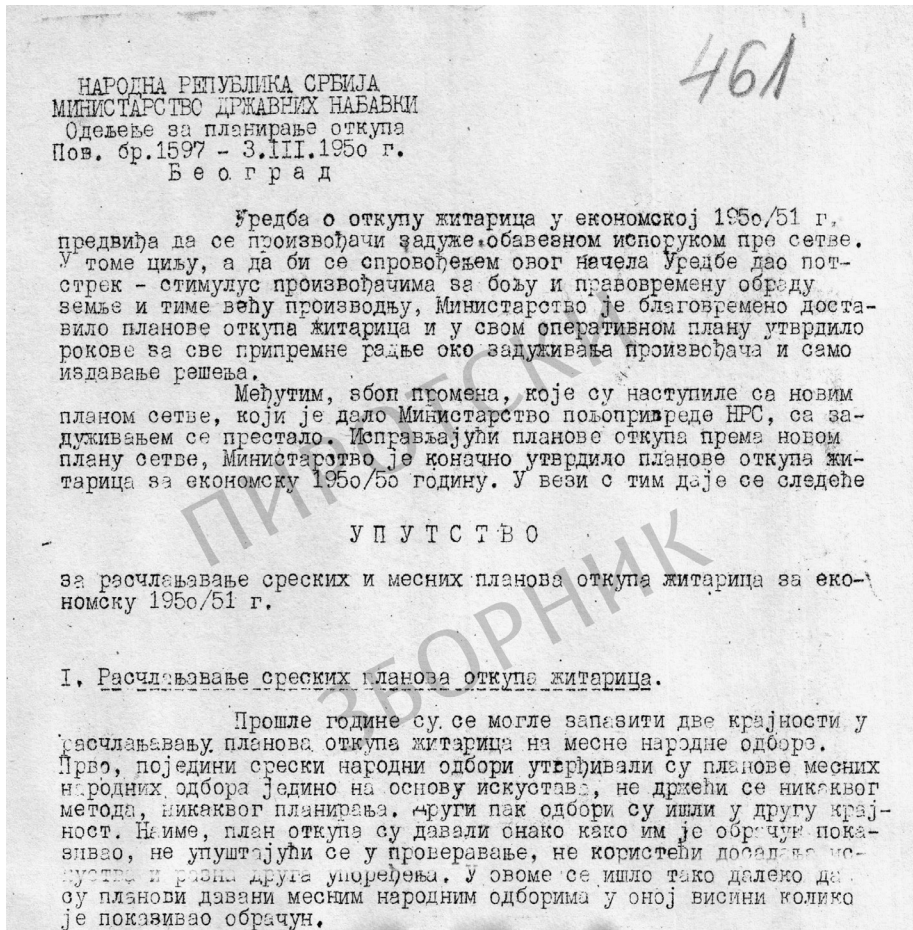
_____ 1951 године.
1280203 н. 1673-51 16.000

ПРИЛОГ II

Почетак Упутства за рашчлањавање среских и месних планова откупа
житарица за економску 1950/51. годину

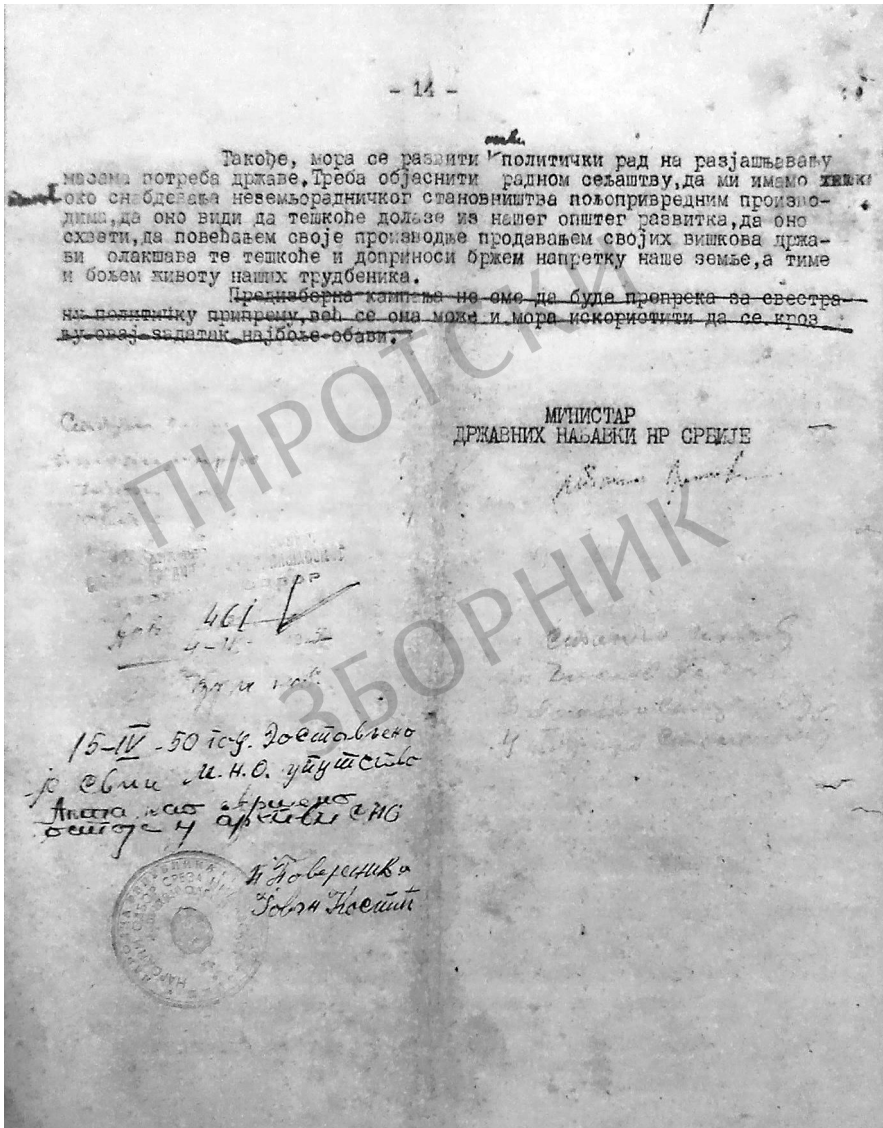
Beginning of the Instructions for the breakdown of county and local grain
repurchase plans for the fiscal year 1950/51

(ИАП, фонд Народни одбор среза Пирот, кутија 41 – Народни одбор среза
нишавског – Пирот 1950, фасц. Поверљива акта 409-499, 461)

ПРИЛОГ III

Последња страница Упутства за рашчлањавање среских и месних планова откупа житарица за економску 1950/51. годину са овером
The last page of the Instructions for the breakdown of county and local grain repurchase plans for the fiscal year 1950/51. with a certificate
(ИАП, фонд Народни одбор среза Пирот, кутија 41 – Народни одбор среза нишавског – Пирот 1950, фасц. Поверљива акта 409-499, 461)

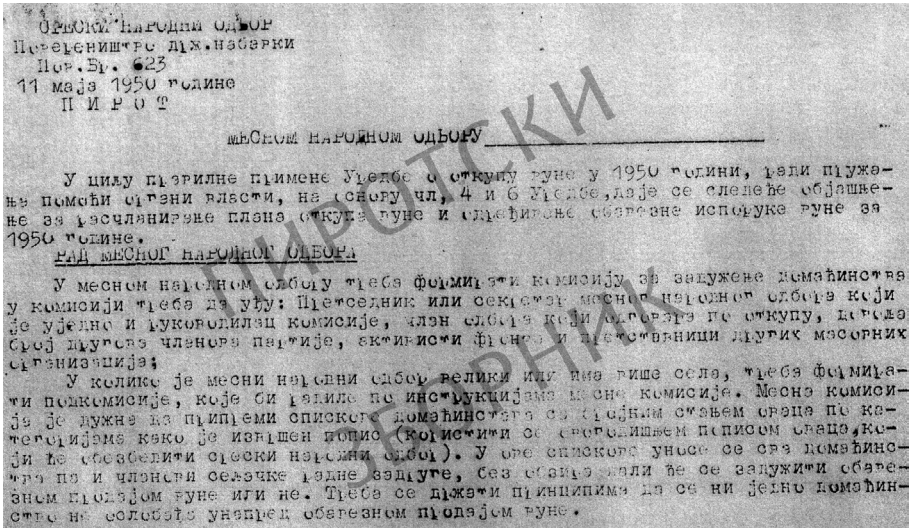

ПРИЛОГ V

Почетак Упутства за откуп вуне 1950. год.

Beginning of the Instructions for repurchasing wool in 1950.

(ИАП, фонд МНО Срећковац, кутија 3, фасц. Сумарни преглед плана откупа, Срески народни одбор, Повереништво држ. набавки Пов. бр. 623, 11. маја 1950)

Примљено/ Received on 09. 08. 2024.

Ревидирано/ Revised on 30. 09. 2024.

Прихваћено/ Accepted on 14. 10. 2024.